

ביאורנו להלן שם] (ט"ז שם, ד-ו ח; מ"א תמה, ה. וראה נקודות הכסף על הט"ז שם, שתמה עליו, שהרי הגמ' למסקנא חזרה בה מחילוק זה).

■ להלכה, אם אפה בגחלים או באפר של איסורי הנאה שאפרן אסור [כעבודה זרה וחמץ], הפת אסורה (משנ"ב תמה, ב). ואף אם אפה בתנור שהוסק בגחלים אלו, ואינו נחשב 'זה וזה גורם' [ושלא כדעת הש"ך, וראה לעיל] (ביאה"ל שם, ב). ואפילו אם גרף את האפר והגחלים ואפה בחום התנור, הפת אסורה (משנ"ב שם, וראה שעה"צ שם, כב). ויש שכתב, שכשגרף, הפת מותרת, כיון שלא נשאר דבר מהאיסור, והחום הוא דבר בפני עצמו (חז"א ערלה ט, י-יא). ואם הסיק את התנור גם בעצי היתר וגם בעבודה זרה, או בעצי היתר ובחמץ, נחלקו הפוסקים אם נאמר בזה היתר של 'זה וזה גורם' [כיון שאיסורם במשהו], ועל כן בשעת הדחק שאין לו מה לאכול, או במקום הפסד, יש לסמוך להקל (ביאה"ל שם).

ואחרות באחרות, שאחת מהכירות שבתערובת הראשונה, התערבה בכירות אחרות של היתר. ואף שכשנטל כיכר מהתערובת השניה יש ספק ספיקא להיתר [שמא לא הכיכר האסורה נפלה לתערובת השניה, וגם אם היא שנפלה, שמא הוציא מהתערובת השניה כיכר אחרת], מכל מקום בעבודה זרה אף ספק ספיקא אסור, ועל כן כל אחת מהכירות אסורה מספק שמא היא הכיכר האסורה (ע"פ רש"י זבחים עד, ב ד"ה ואי). ויש שפירשו, שכל הכירות שבתערובת הראשונה [או רובן] חזרו והתערבו בכירות אחרות של היתר, אבל אם נפלה אחת מהתערובת הראשונה, הרי היא מותרת מדין ספק ספיקא (תוס' ע"ז מט, א ד"ה נתערבה, בשם ר"י בר ברוך, וראה תוס' כאן בשם ר"ת, שמחקו לגמרי תיבות אלו של 'ואחרות באחרות'). ולפי זה, החידוש ב'אחרות באחרות' הוא, שהיה מקום לומר שמוותרות הואיל ויש כאן כעין 'תרי רובי', שהכיכר האסורה התערבה פעמים ברוב כיכרות המותרות, קמ"ל שכולן אסורות כיון שסוף כל סוף אין כאן אלא ספק אחד (תוס' ביצה ג, ב ד"ה ואחרות). ■ להלכה, ראה שו"ע (י"ד קמ, א) וש"ך (שם, ב).

מילין אסורין בהנאה, שעבודה זרה אינה בטילה אפילו באלף [כמבואר במשנה (ע"ז עד, א)] (ר"ן שם כב, א מדפי הרי"ף, בשם יש מפרשים). ויש שפירשו, שמדובר ב'כירות של בעל הבית' שחשבוותן הן ואין בטילות [לדעת רבי עקיבא (ערלה ג, ז)], אבל כיכרות שאינן חשבוותן, בטילות ברוב (ר"ן שם כא, ב מדפי הרי"ף, בשם יש מפרשים). ■ להלכה, עבודה זרה אינה בטילה דוקא אם היא דבר חשוב (רמ"א י"ד קלד, ב, וראה ביאור הגר"א שם, שהביא את דעת החולקים, שעבודה זרה אסורה במשהו אפילו כשאינה דבר חשוב).

יוליף הנאה לים המלח, שאין ספינה עוברת בו, ולכן אין חשש שמא יטלו אנשי הספינה את האיסור מבלי לדעת שהוא איסור (רש"י להלן כח, א). ויש שפירשו, ש'ים המלח' הוא כל ים גדול שמימיו מלוחים [לאפוקי ים כנרת וכדו'], שכיון שהוא גדול, בודאי לא ימצא אדם את האיסור, ואין חשש שיביא אדם ליהנות ממנו (פיהמ"ש לרמב"ם ע"ז ג, ט, ע"פ אמת ליעקב [לגר"י קמנצקי] להלן שם). והוא הדין שיכול לאבד את ההנאה על ידי השלכתה לנהר עמוק, או לקבורה או לשופרה (כסף משנה עבודה זרה ז, י; ש"ך י"ד קלד, ז).

וה'הנאה' שצריך לאבד, אלו שווי דמי העצים [כלומר, שכר האפיה (ריטב"א, בשם רבנו תנאל)], ולא שווי דמי הפת עצמה, שהרי אין בה תערובת ממשו של איסור אלא שאפיינה נגרמה על ידי עצי האיסור, וכשמשליך את שווי דמי העצים, נמצא שאינו נהנה מהם. ועל כן מועיל להשליך את דמי העצים גם אם הפת עומדת

עד שיהא בו כדי להחמיץ, כלומר, עד שיהא באיסור ולא בהיתר, שאז רק האיסור גורם, אבל אם גם בהיתר לבד יש כדי להחמיץ, נחשב 'זה וזה גורם' ומותר (תוס' בשם רשב"א, ע"פ מהרש"א). ויש שכתבו, שכל שיש באיסור לבד כדי להחמיץ הרי הוא אוסר אף אם גם בהיתר לבד יש כדי להחמיץ, ואינו נחשב 'זה וזה גורם' (תוס' ע"ז מט, א ד"ה עד; ושם סח, ב ד"ה לרבי). ■ הלכה כדעה האחרונה (ט"ז י"ד פז, יג, וש"ך שם, לו; מחצית השקל שיח, לא, בדעת המג"א שם. אך ראה ט"ז י"ד שם, שלדעת הרמ"א שם, יא, נחשב 'זה וזה גורם').

לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור - מיד לאחר שנפל בו ההיתר וקודם שהחמיצה העיסה (רש"י). ובאופן אחר פירש, שקדם וסילק את האיסור קודם שנפל לתוכו ההיתר (רש"י ע"ז מט, א ד"ה ואמר).

דילקא טעמא דרבי אליעזר משום דאחר אחרון אני בא, שהולכים אחר גמור המעשה (רש"י). ועל כן אף ש'זה וזה גורם' מותר, אם נפל האיסור אחרון הרי הוא אוסר על אף שלא סילק את ההיתר (שפת אמת). ויש שכתבו, שאינו אוסר כשנפל האיסור אחרון אלא אם קדם וסילק את ההיתר, אבל אם השאיר את ההיתר, אף שהאיסור נפל אחרון נחשב 'זה וזה גורם' ומותר, ורק לגבי האופן שנפל ההיתר אחרון אמרה הגמ' שאין חילוק אם קדם וסילק את האיסור או לא, כיון שבכל אופן גם ההיתר גרם לחימוץ (ראש יוסף, חז"א ערלה ג, ד, אך כתבו שאינו מתיישב כל כך בלשון הגמ').

נטל הימנה עצים אסורין בהנאה, דוקא באשירה של ישראל שאין לה ביטול, אבל באשירה של גוי, העצים מותרים בהנאה לפי שביטולם מעבודה זרה כשנטלם ממנה (מאיר, ע"פ גמ' ע"ז מב, א, ותמה על רוב המפרשים שלא סייגו זאת).

אפה בו את הפת אסורין בהנאה, אפילו אם אפה את הפת בגחלים של עצי האשירה. שדוקא בשאר איסורי הנאה אמרה הבריייתא לעיל (כו, ב), שכשאפה את הפת בגחלים שלהם הרי היא מותרת, כיון שלאחר שנשרפו פקע איסורם [כמבואר בגמ' להלן (ע"ב)], משא"כ עבודה זרה שאפילו אפרה אסור [להלן שם], גם גחליה אוסרים את הפת (מאיר לעיל שם). ויש שכתבו, שאף בגחלים של עצי אשירה אם אפה בהן הפת מותרת, שמשנעשו גחלים הלך איסורן, ואין איסור ההנאה מגחלים של עבודה זרה אלא לכתחילה [מדברנן], אבל בדיעבד מותר (שו"ע י"ד קמב, ו ובב"י שם, וכן מבואר ברמ"א שם, ד. וראה ש"ך שם, ח, וט"ז שם, ח, שחלקו עליו, וראה פתחי תשובה שם, ב, וראה רבינו דוד המובא בביאורנו להלן ע"ב).

ויש שחילק בזה, שעצי אשירה שנעשו גחלים, הרי איסורם בהם, אלא שאינם בחשיבותם כבתחילה, ולכן האיסור כשאפה בגחלים של עצי אשירה, הוא דוקא כשהאפיה נעשית מכח הגחלים בלבד, אבל כשנעשה יחד עם כח נוסף, אז אבדה חשיבותם ונחשב 'זה וזה גורם' שמותר, ולכן כשאפה על גבי הגחלים מחוץ לתנור, שאז כח האפיה הוא רק מהגחלים, אז הם חשובים כדי לאסור את הנאפה בהם, אבל אם אפה בתוך התנור שהוסק בגחלים אלו, הפת מותרת, מדין 'זה וזה גורם', שאינו נחשב כגורם אחד (ראה ביאורנו לעיל (כו, ב ד"ה ולדברי) אלא כשאפה כנגד האבוקה של גוף העצים, שעדיין הם בעין והם חשובים (ש"ך שם) [אך ראה שו"ת אבני מלואים ו, שנראה שהבין בש"ך שגם כשאפה בתנור עם גחלים אלו אסור]. וראה ביאורנו לעיל שם בדעת המהרש"א).

ויש שכתבו, שבשעצי אשירה אין כלל היתר של 'זה וזה גורם' [וכפי שחילקה הגמ' להלן], משום שעבודה זרה איסורה במשהו [ראה

ש'חדש יותנ', אף שמשתיקו לאחר שהצטנ מעורב בו גורם של היתר (רש"י). ויש שפירש, שמכך שאם אפה בו את הפת, הפת אסורה, מוכח ש'זהו זה גורם אסור', כיון שהפת שנאפית בתנור באה ע"י גורם של איסור וגורם של היתר, שבתנור ישן שהסיקו בעצי איסור, התנור הוא גורם של היתר והעצים הם גורם של איסור, ובתנור חדש שהסיקו בעצי איסור וציננו והסיקו בעצי היתר, התנור הוא גורם של איסור, שהתחזק התנור מעצי האיסור, וההיסק השני הוא גורם של היתר (רש"י ע"ז מט, א ד"ה אפה).

ויש שכתב, שהתנור אינו נחשב גורם לאפיה אלא רק עצי ההיסק, ועל כן תנור חדש שהסיקו בעצי איסור וציננו וחזר ואפה בו בעצי היתר, יש כאן רק גורם אחד של היתר, ואפילו למאן דאמר 'זהו זה גורם אסור' [ושלא כדברי רש"י כאן], הפת מותרת. ואם אפה את הפת בתנור ישן שהסיקו בעצי איסור, יש כאן רק גורם אחד של איסור, ואפילו למאן דאמר 'זהו זה גורם מותר', הפת אסורה [ושלא כדברי רש"י בע"ז, וראה כסברא זו בביאורנו לעיל (כו, ב ד"ה ולדבריו)]. וההוכחה ש'זהו זה גורם אסור' היא מהדין של 'תנור חדש יותנ', שאסור לאפות בו לכתחילה משום שהתחזק על ידי עצי איסור ונמצא שנעשה על ידי איסור והיתר [ואף שבדיעבד אם אפה בו בהיסק שני של עצי היתר לאחר שהצטנ, אינו נחשב 'זהו זה גורם', מכל מקום לכתחילה אסור]. אבל אם 'זהו זה גורם מותר', היה מותר לאפות בו אף לכתחילה והיה מותר לצננו ולאפות בו בעצי היתר [וכמבואר בתוס' לעיל (כו, ב ד"ה בין [הראשון])]. שאף ש'זהו זה גורם מותר' הוא רק בדיעבד, מכל מקום כאן נחשב כדיעבד, כי אם נאמר שיותנ', יפסיק את התנור [תוס' ר"ד שם].

בַּעֲבוּדָה זָרָה דְּחִמְרֵי אִיסוּרָה, שאסורה בכל שהוא ואין לה ביטול. ולפי זה הוא הדין שבחמץ אומרים 'זהו זה גורם אסור', כיון שאיסורו בכל שהוא ואין לו ביטול (מג"א תמה, ה). והביאור בזה הוא, ש'זהו זה גורם' הוא מדין ביטול [ראה בביאורנו לעיל (כו, ב ד"ה זה זה), וראה שם שיש חולקים], ועל כן דבר שאין לו ביטול לא שייך בו היתר זה (שו"ת אבני מילואים, ו). ויש שנראה מדבריו, שהטעם בעבודה זרה הוא משום שעצם איסורה חמור ולא משום שאין לה ביטול (ראה בביאור הגר"א שם, ט).

הַנִּי קְרֻת וְכֹסוֹת וְצִלּוּחֵי אִיסוּרֵי, אף לרבי, משום שיש שבח עצי איסור בהן (רש"י). וכיון שכל איסורן הוא מצד איסור ההנאה שיש בהן, ולא משום שנותנים טעם, לכך בדיעבד אם עבר ונתן בתוכן מאכלים ומשקים, אף אם הם רותחים והכלים בני יומם, יכול להוציאם ולהניחם בכלי אחר והרי הם מותרים, שכן שאין בהם איסור של נתינת טעם, אלא נאסרו מצד שהכלים עצמם אסורים בהנאה, כל שסילק הנאתו מותר (מאירי לעיל כו, ב).

קִדְרֵיהֶם אִיסוּרָה דְּהָא קִלְכָּהּ בִּישׁוּלָא מִקַּמִּי דְּנִיתֵין עֲצִים דְּהִיתְרָא, ויש הנאת תשמיש כשמשתמש בה בלא גורם אחר (רש"י), ולכך גם בזה, בדיעבד אם עבר והניח בה את התבשיל קודם שהניחה על גבי הכירה, אין התבשיל נאסר ויכול להוציא ולעבירו לקדירה אחרת, שכל שסילק הנאתו מותר. אך דוקא קודם שהתבשל, אבל אם התבשל בה, נאסר התבשיל, שהרי הוכשרה אכילתו על ידי הקדירה (מאירי לעיל כו, ב). ויש שכתבו, שאפילו בישל בה, התבשיל מותר, כי מאחר שמוותר בדיעבד קודם שהתבשל, אין הבישול הבא אח"כ בעצי היתר מחדש בו איסור, אלא אדרבה הבישול מוסיף היתר מצד גורם היתר שבה עליו, שלא הוכשר

בעין ולא התערבה באחרות (רש"י כאן, ובע"ז מט, א ד"ה אפה, ושם ע"ב ד"ה אלא, וריטב"א כאן בדעתו). ויש שכתבו, שצריך להשליך את שווי דמי הפת, משום שנחשב כאילו עצי האיסור מעורבים ממש בפת, ועל כן אינו מועיל להשליך את שווי דמי הפת אלא כשהתערבה באחרות ולא כשהיא בעין (תוס' שם ע"א ד"ה יולך, רבינו דוד וריטב"א כאן ושם בביאור שיטתם). ויש שכתב, שדי להשליך את שווי דמי העצים, ומכל מקום אינו מועיל אלא כשהתערבה הפת (רא"ש שם ג, ט, וראה ב"ח י"ד קמב, ז שמתה עליו, שכיון שדי בדמי עצים, מדוע לא יועיל גם בלא התערבה).

והולכת ההנאה לים המלח, יש שכתבו שמתירה את הפת באכילה, כיון שאין מעורב גוף האיסור בפת וכל איסורה הוא רק מחמת שנהנה באכילתה מעבודה זרה, וכשהולך את דמי העבודה זרה לים המלח, שוב אינו נהנה ממנה (רא"ש שם וריטב"א כאן ושם, בשם רבינו יונה). ויש שכתבו, שמתירה רק בהנאה ולא באכילה (השגות הראב"ד על הר"ף כאן; בעל המאור שם כב, ב מדפי הר"ף). שאף לאחר שהולך את דמי ההנאה לים המלח ושוב אין לו הנאת ממון מהעבודה זרה, מכל מקום כשאוכלה הרי הוא נהנה ממנה הנאת הגוף (חזו"א י"ד נט, ה).

■ להלכה, פת שנאפתה בעצי אשירה והתערבה באחרות, יולך את דמי הפת לים המלח [כרבי אליעזר וכפירוש התוס'], וכל הכיכרות מותרות אף באכילה [כרבינו יונה] (ש"ך י"ד קמב, י, ממשמעות השו"ע שם, ד). וכשהפת בעין ולא התערבה, לא מועילה הולכת דמי הפת לים המלח (ש"ך שם, ממשמעות השו"ע שם, וראה ש"ך שם ובית מאיר שם, שנחלקו אם יכול להתיר כשלא התערבה הפת, ע"י מכירתה לגוי בניכוי דמי העצים, וראה משנ"ב תמה, יג).

אָמְרוּ לוֹ אֵין פְּדִיּוֹן לְעַבְדָּה זָרָה, וגם רבי אליעזר מודה שאין פדיון ממש לעבודה זרה שיפקע איסורה, אלא שכיון שמצינו [בגמ' בע"ז (נד, ב)] שהמוכר עבודה זרה, האיסור נתפס בדמים, לכך כשהתערבה באחרות שמדאורייתא היא בטילה ברוב, הקילו שכשמוכרין את דמי ההנאה לים המלח שיחשב כפדייה גמורה, והרי זה כאילו הולך את גוף האיסור לים המלח, והדמים נתפסים באיסור ההנאה והכיכרות מותרות בהנאה [אבל לא באכילה, כמבואר לעיל בסמוך לדעה זו] (בעל המאור שם כב, ב מדפי הר"ף, ע"פ ר"ן על הר"ף שם כב, א ורא"ש שם). ולדעה זו, בשאר איסורי הנאה שהתערבו, כיון שאינם תופסים את דמיהם כשמוכרם, אין בהם היתר זה של הולכת דמי ההנאה לים המלח (שם).

ויש שכתב, שגם בשאר איסורי הנאה שייך היתר זה, כי לדעת רבי אליעזר ההיתר כלל אינו מדין פדיון, שהרי עבודה זרה תופסת את דמיה אף היא עצמה אינה ניתרת על ידי פדיון, אלא ההיתר הוא רק מצד עצם הולכת דמי ההנאה לים המלח [שבזה הקילו להעמידה כדינה מדאורייתא שבטלה ברוב]. ולדעת חכמים, מכל מקום נראה כפודה עבודה זרה, ועל כן אין להתיר (רמב"ן במלחמות כאן ושם, וראה שם שלדעתו ההיתר הוא רק בתעובת של חבית בחבית, וראה תוס' יבמות פא, ב ד"ה כולן). ולדעת הסובר [רש"י, הובא לעיל בסמוך] שהולכת הנאה לים המלח מתירה גם את הפת כשהיא בפני עצמה, מכל מקום כיון שעיקר האיסור של 'זהו זה גורם' הוא מדברנן [ראה מחלוקת בזה לעיל (כו, ב ד"ה רבי)], הקילו להתירה על ידי הולכת ההנאה לים המלח שנואית כפדיון (חזו"א י"ד נט, ז).

אִימור דְּשִׁמְעָה לִיה לְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, ש'זהו זה גורם אסור'. שהרי כל זמן שאינו מולך את ההנאה לים המלח, מודה הוא לנתן קמא

היתר [כסברת לישנא בתרא בגמ'] ועל כן התבשיל שהתבשל בה אסור [כהמאירי]. אולם אם לא נתן התבשיל בקדירה עד לאחר ששפתה באש של עצי היתר, התבשיל מותר, אלא שלכתחילה אסור לבשל בה גם באופן זה (ש"ך שם, יא), כיון ש'זה זה גורם' הוא מדין ביטול, ו'אין מבטלין אסור לכתחילה' (ש"ת אבני מלואים ו, בביאור דברי הש"ך). ויש שצידד, שגם אם נתן את התבשיל בקדירה קודם ששפתה באש, התבשיל מותר בדיעבד, כיון שנתנית התבשיל בעודו קר לתוך הקדירה, לא הכשירה אותו לאכילה [כתלמידי הרשב"א] (ש"ת אבני מלואים שם).

התבשיל על ידי מה שקיבלה הקדירה את התבשיל, אלא בצירוף ההיסק שאחר כך, ונמצא שיש כאן 'זה זה גורם' ומותר (שם, בשם תלמידי הרשב"א).

■ להלכה, קערות וכוסות וקדירות וצלוחיות שנצרכו ונגמרו בהיסק של עצי אשירה [או שאר איסורי הנאה], אסורות בהנאה, שהרי עשייתן היא על ידי דבר האסור בהנאה (שו"ע י"ד קמב, ה), ומשתמשים בהן בלא גורם היתר. וגם קדירה, אף שאי אפשר לבשל בה בלא עצים, מכל מקום הדרך לתת בה מים ובשר ואחר כך שופתה על האש, ואם כן משתמש בה בתחילה בלא גורם

המשך מעמוד כו:

שבח עצים בפת', ו'גורם העצים' שבהם הפת נאפית, ניכר יותר ושבוהו נראה יותר לעין מאשר 'גורם התנור' שרק שומר על החום (ע"פ ריטב"א, ור"ן על הר"ף, ומשנ"ב תמה, יב).

■ להלכה, תנור שהסיקו באיסורי הנאה, בין חדש בין ישן יוצן, ואחר כך יכול לחממו ולאפות בו בעצי היתר [כחכמים ש'זה זה גורם מותר']. ואם לא צננו ואפה בו את הפת בעוד שהאבוקה כנגדו, הרי זה אסור בהנאה [כרבי ש'יש שבח עצים בפת', וכהריטב"א ור"ן שגם בתנור ישן אסור] (שו"ע ורמ"א י"ד קמב, ד, ומשנ"ב שם). אך אם בישל את הפת על גבי הגחלים של איסורי הנאה, הפת מותרת, כיון שמשנעשו גחלים הלך איסורו, אף על פי שהן בוערות (שו"ע שם, ו, וכלישנא בתרא להלן כז, א שמותר אף בגחלים לוחשות. ופסק כן לענין עצי אשירה, אך ראה ביאורנו להלן שם, שיש מחמירים בעצי אשירה גם כשאפה בגחלים). וכן אם גרף את האפר והגחלים ואפה בחום התנור שהוסק באיסורי הנאה, הפת מותרת, שהרי האיסור הלך לו (שו"ע שם, ד, וראה ביאורנו להלן כ"ל). ואפילו אם התנור חדש נחשב 'זה זה גורם', כיון שהתנור עצמו אינו אסור אלא מחמת שנגמרה מלאכתו על ידי איסור ההנאה, והאיסור אינו קיים עוד (ט"ז שם, ו, בדעת השו"ע, ע"פ הבי"י, וראה לעיל כע"ז מדברי המהרש"א לגבי חום התנור). ויש שכתבו, שדוקא בתנור ישן, אבל בתנור חדש, נחשב גורם אחד של איסור והפת אסורה (ט"ז שם, וביאור הגר"א שם).

את התנור ועל ידי עצי היתר שגמרו את הפת (רש"י, וראה להלן שיש סוברים שגם התנור עצמו וכן חום התנור נחשבים גורמים של היתר, כיון שאין האיסור בהם בעין). והטעם להתיר ב'זה זה גורם' הוא מדין 'ביטול', שהאיסור כאילו בטל בהיתר, שדוקא באיסור בעין צריך ביטול ברוב, אבל כאן שאינו בעין בטל אפילו חד בחד, שדי לנו בזה שמעורב האיסור בהיתר כדי לבטלו (ר"ן על הר"ף ע"ז כא, ב מדפי הר"ף, ע"פ שו"ת אבני מלואים ו, וראה שערי יושר ג, כה). ויש שביאר הטעם ב'זה זה גורם', שכיון שאין מעורב בהיתר טעמו וממשו של האיסור וכל מה שנאסר הוא רק מחמת שנעשה בסיועו ובגרמתו של האיסור, אינו אסור אלא כשכולו נגרם על ידי האיסור, ולא כשמעורב בו גורם אחר של היתר (רבינו דוד).

ולדברי הגמ' כאן שרבי לא אסר ב'זה זה גורם', מה שאמר רבי שאם אפה בו את הפת הפת אסורה, זהו דוקא בתנור חדש וב'היסק ראשון' של עצי איסור, שאין כאן אלא גורם של איסור, אבל בתנור ישן, אפילו בהיסק ראשון נחשב 'זה זה גורם', שנאפה מחמת התנור שהוא היתר ומחמת העצים שהם של איסור (מהרש"א [אך ראה שם, שמסקנתו שגם בתנור חדש בהיסק ראשון נחשב שיש כאן גורם של היתר, כיון שחום התנור אין בו איסור בעין, ואינו אסור אלא כשאפה לאור האבוקה בלא תנור כלל, וראה עוד ביאורנו להלן כז, א], וכן משמע ברש"י ע"ז מט, א ד"ה אפה). ויש שכתבו, שתנור ישן בהיסק ראשון אינו נחשב כ'זה זה גורם' אלא רק כגורם אחד, לפי שיש